

❧ 186. MEKTUP ❧

١٨٦- ﴿ اَلْمَكْتُوبُ السَّادِسُ وَالثَّمَانُونَ وَالْمِائَةُ : اِلَى الْخَوَاجَةِ عَبْدِ الرَّحْمَنِ الْمُفْتَى الْكَايَلِي فِي الْحَثِّ عَلَى مُتَابَعَةِ السُّنَّةِ وَالْاجْتِنَابِ عَنِ الْبِدْعَةِ وَاَنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ ﴾

أَسْأَلُ اللَّهَ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى بِالتَّضَرُّعِ وَالْإِعْتِدَارِ وَالْإِلْتِجَاءِ وَالْإِفْتِقَارِ وَالتَّذَلُّلِ وَالْإِنْكَسَارِ فِي السِّرِّ وَالْجَهَارِ أَنْ لَا يَتَّبِلَى هَذَا الضَّعِيفَ مَعَ مَنْ هُمْ مُجْتَمِعُونَ لَدَيْهِ أَوْ مُسْتَنْدُونَ إِلَيْهِ بِفَعْلٍ كُلِّ عَمَلٍ مُحَدَّثٍ وَمُبْتَدِعٍ فِي الدِّينِ مِمَّا لَمْ يَكُنْ فِي زَمَنِ خَيْرِ الْبَشَرِ وَزَمَنِ خُلَفَائِهِ الرَّاشِدِينَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَأَنَّ كَانَ ذَلِكَ الْعَمَلُ مِثْلَ فَلَقِ الصُّبْحِ فِي الْوُضُوحِ وَأَنَّ لَا يَفْتَنَنَا بِحُسْنِ ذَلِكَ الْمُبْتَدِعِ بِحُرْمَةِ السَّيِّدِ الْمُخْتَارِ وَآلِهِ الْأَبْرَارِ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ * قَالَ بَعْضُ النَّاسِ إِنَّ الْبِدْعَةَ عَلَى تَوْعِينَ حَسَنَةٍ وَسَيِّئَةٍ فَالْحَسَنَةُ هِيَ كُلُّ عَمَلٍ صَالِحٍ حَدَثَ بَعْدَ زَمَنِ نَبِيِّنَا وَزَمَنِ خُلَفَائِهِ الرَّاشِدِينَ عَلَيْهِ وَعَلَيْهِمُ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ وَلَمْ يَكُنْ رَافِعًا لِلْسُّنَّةِ وَالسَّيِّئَةُ مَا تَكُونُ رَافِعَةً لِلْسُّنَّةِ وَهَذَا الْفَقِيرُ لَا يُشَاهِدُ فِي شَيْءٍ مِنَ الْبِدْعَةِ شَيْئًا مِنَ الْحُسْنِ وَالتَّوَرَاتِ وَلَا يُحْسُ فِيهَا شَيْئًا سِوَى الظُّلْمَةِ وَالْكُدُورَةِ وَمَنْ رَأَى الْيَوْمَ فَرَضًا طَرَاوَةً وَنَضَارَةً فِي الْأَمْرِ الْمُبْتَدِعِ بِسَبَبِ ضَعْفِ الْبَصِيرَةِ وَلَكِنْ سَيَعْلَمُ غَدًا بَعْدَ حُصُولِ الْحِدَّةِ فِي بَصَرِهِ أَنْ لَيْسَ لَهُ شَيْءٌ مِنْ نَتِيجَةِ غَيْرِ النَّدَامَةِ وَالْخَسَارَةِ ﴿شِعْرٌ﴾:

وَوَقْتُ الصُّبْحِ يَبْدُو كَالنَّهَارِ * حَقِيقَةُ مَنْ هَوَيْتُهُ فِي الظَّلَامِ

قَالَ سَيِّدُ الْبَشَرِ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ "مَنْ أَحْدَثَ فِي أَمْرِنَا هَذَا مَا لَيْسَ مِنْهُ فَهُوَ رَدٌّ" فَإِذَا كَانَ الشَّيْءُ مَرْدُودًا فَمِنْ أَيْنَ يَجِيءُ لَهُ الْحُسْنُ وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ "أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ وَشَرُّ الْأُمُورِ

مُحَدَّثَاتُهَا وَكُلُّ مُحَدَّثٍ بِدْعَةٍ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ" وَقَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ
 "أَوْصِيَكُمْ بِتَقْوَى اللَّهِ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَإِنْ كَانَ عَبْدًا حَبِشِيًّا فَإِنَّهُ مَنْ يَعِشْ مِنْكُمْ
 بَعْدِي فَسِيرِي اخْتِلَافًا كَثِيرًا فَعَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ تَمَسَّكُوا بِهَا
 وَعَصُوا عَلَيْهَا بِالتَّوَّاجِدِ وَإِيَّاكُمْ وَمُحَدَّثَاتِ الْأُمُورِ فَإِنَّ كُلَّ مُحَدَّثٍ بِدْعَةٍ وَكُلُّ
 بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ" فَإِذَا كَانَ كُلُّ مُحَدَّثٍ بِدْعَةٍ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ فَمَا يَكُونُ مَعْنَى
 الْحُسْنِ فِي الْبِدْعَةِ وَأَيْضًا الْمَفْهُومُ مِنَ الْأَحَادِيثِ أَنَّ كُلَّ بِدْعَةٍ رَافِعَةٌ لِلْسُنَّةِ وَالرَّفْعُ
 غَيْرُ مُخْتَصٍّ بِالْبَعْضِ فَيَكُونُ كُلُّ بِدْعَةٍ سَيِّئَةً قَالَ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ "مَا أَخَذْتَ
 قَوْمٌ بِدْعَةٍ إِلَّا رَفَعَ مِثْلَهَا مِنَ السُّنَّةِ فَالتَّمَسُّكُ بِالسُّنَّةِ خَيْرٌ مِنْ اخْتِلَافِ الْبِدْعَةِ"
 وَعَنْ حَسَّانٍ أَنَّهُ قَالَ "مَا ابْتَدَعَ قَوْمٌ بِدْعَةً فِي دِينِهِمْ إِلَّا نَزَعَ اللَّهُ مِنْ سُنَّتِهِمْ مِثْلَهَا
 ثُمَّ لَا يُعِيدُهَا إِلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ" (يَتَّبِعِي) أَنْ يُعْلَمَ أَنَّ بَعْضَ الْبِدْعِ الَّذِي عَدَّهُ
 الْعُلَمَاءُ وَالْمَشَائِخُ مِنَ الْبِدْعَةِ الْحَسَنَةِ إِذَا لُوْحِظَ فِيهِ كَمَالُ الْمُلَاحَظَةِ يُعْلَمُ أَنَّهُ رَافِعٌ
 لِلْسُنَّةِ وَمِنْ ذَلِكَ أَنَّ تَعْمِيمَ الْمَيِّتِ مَثَلًا عَدُوَّهُ مِنَ الْبِدْعَةِ الْحَسَنَةِ مَعَ أَنَّهُ رَافِعٌ لِلْسُنَّةِ
 لِأَنَّهُ زِيَادَةٌ عَلَى الْعَدَدِ الْمَسْنُونِ فِي الْكُفْنِ وَهُوَ كَوْنُهُ ثَلَاثَةَ أَثَوَابٍ وَالزِّيَادَةُ تَسْخُ
 وَالنَّسْخُ هُوَ عَيْنُ الرَّفْعِ وَكَذَلِكَ اسْتَحْسَنَ الْمَشَائِخُ يَعْنِي بَعْضُهُمْ أَرْسَالَ ذَنْبِ
 الْعِمَامَةِ مِنْ طَرَفِ الْيَسَارِ مَعَ أَنَّ السُّنَّةَ أَرْسَالُهُ مِمَّا بَيْنَ الْكُتُفَيْنِ وَكَوْنُ ذَلِكَ رَافِعًا
 لِهَذِهِ السُّنَّةِ ظَاهِرٌ لَا سِتْرَةَ فِيهِ وَكَذَلِكَ اسْتَحْسَنَ الْعُلَمَاءُ يَعْنِي بَعْضُهُمْ فِي نِيَّةِ
 الصَّلَاةِ التُّطْقُ بِاللِّسَانِ مَعَ إِرَادَةِ قَلْبِيَّةٍ وَالْحَالُ أَنَّهُ لَمْ يَثْبُتْ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَسَلَّمَ وَلَا عَنْ أَصْحَابِهِ الْكِرَامِ وَلَا عَنْ التَّابِعِينَ الْعُظَمَاءِ فِي النِّيَّةِ التُّطْقُ بِاللِّسَانِ لَا فِي
 رَوَايَةٍ صَحِيحَةٍ وَلَا فِي رَوَايَةٍ ضَعِيفَةٍ بَلْ كَانُوا يُكَبِّرُونَ لِلتَّحْرِيمَةِ عَقَبَ الْقِيَامِ فَيَكُونُ
 التُّطْقُ بِدْعَةً وَقَالُوا إِنَّ ذَلِكَ بِدْعَةٌ حَسَنَةٌ وَيَقُولُ هَذَا الْفَقِيرُ إِنَّ هَذِهِ الْبِدْعَةَ رَافِعَةٌ
 لِلْفَرَضِ فَضْلًا عَنْ السُّنَّةِ فَإِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ يَكْتَفُونَ عَلَى هَذَا التَّقْدِيرِ بِالتُّطْقِ بِاللِّسَانِ
 يَعْنِي مِنْ غَيْرِ اسْتِحْضَارِ النِّيَّةِ بِالْحَنَانِ وَمِنْ غَيْرِ مُبَالَاهِ بِالْعَقْلَةِ الْقَلْبِيَّةِ عَنْ هَذَا الشَّانِ

فَحِينَذَا يَكُونُ فَرَضٌ مِنْ فَرَائِضِ الصَّلَاةِ وَهُوَ النَّيَّةُ الْقَلْبِيَّةُ مَتْرُوكًا بِالْكُلِّيَّةِ وَيُفَضَّلُ إِلَى فَسَادِ الصَّلَاةِ وَعَلَى هَذَا الْقِيَاسِ سَائِرُ الْمُبْتَدَعَاتِ وَالْمُحَدَّثَاتِ فَإِنَّهَا زِيَادَاتٌ عَلَى السُّنَّةِ وَلَوْ بِوَجْهِ مِنَ الْوُجُوهِ وَالزِّيَادَةُ نَسْخٌ وَالتَّسْخُ رَفْعٌ فَعَلَيْكُمْ بِالْإِقْتِسَارِ عَلَى مُتَابَعَةِ سُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْإِكْتِفَاءِ بِالْإِقْتِدَاءِ بِأَصْحَابِهِ الْكَرَامِ فَإِنَّهُمْ كَالنُّحُومِ بَأَيِّهِمْ أَقْتَدَيْتُمْ اهْتَدَيْتُمْ وَأَمَّا الْقِيَاسُ بِالْإِجْتِهَادِ فَلَيْسَ مِنَ الْبِدْعَةِ فِي شَيْءٍ فَإِنَّهُ مُظْهِرٌ لِمَعْنَى التَّصْوِصِ لَا أَنَّهُ مُثَبِّتٌ لِأَمْرٍ زَائِدٍ "فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِيَ الْأَبْصَارِ" وَالسَّلَامُ عَلَى مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى وَالتَّرَمَّ مُتَابَعَةُ الْمُصْطَفَى عَلَيْهِ وَعَلَى آلِهِ أَفْضَلُ الصَّلَوَاتِ وَأَكْمَلُ التَّسْلِيمَاتِ.

TÜRKÇE ANLAMI

Bu mektup Hâce Abdurrahman Müftü el-Kâbulî'ye yazılmış olup sünnete tâbi olmaya ve bid'atlerden kaçınmaya teşvik hakkındadır. Çünkü her bid'at sapkınlıktır.

Gizli ve aşıkarak olarak yalvararak, özür dileyerek, iltica ederek, ihtiyacımı belirterek, zillet ve inkisar³⁶² ile (boyun bükerek) gizli ve aşıkarak Allah Subhânchû'ya yalvarıyor; bu fakiri, yanında toplananları ve işlerini kendisine havale edenleri, her türlü bid'atı işleyerek Beşeriyetin En Hayırlısı'nın ve Râşid Halifelerin döneminde olmayan bid'atleri dine ekleyen kişiler ile imtihan etmemesini istiyorum. İsterse bu bid'at sabah şafağı kadar açık ve belirgin olsun. Ve seçilmiş peygamberin ve onun temiz ehl-i beytinin hürmetine bu bid'atın güzel görüntüsü ile bizleri sinamamasını istiyorum.

Bazı insanlar diyor ki:

"Bid'at, hasene ve seyyie diye ikiye ayrılır. Peygamberimizin ve râşid halifelerin döneminden sonra ortaya çıkan ve sünneti ortadan kaldırmayan her sâlih amele hasene denir. Seyyie ise sünneti ortadan kaldıran demektir."

³⁶² Buradaki kavramlar için bkz., C. 1, Mektup 73, dipnot.

Bu fakir, bid'at olan hiçbir şeyde güzellikten ve nûrâniyetten bir iz görmemektedir. Karanlık ve bulanıklıktan başka bir şey hissetmemektedir. Bir kimse bu gün basîretinin zayıflığı sebebiyle bid'at bir işte faraza bir tatlılık ve hoşluk görürse yarın basîretinde bir keskinliğe ulaştığında o bid'atın pişmanlık ve hüsrandan başka bir neticesi olmadığını bilecektir.

"Sabah olduğunda gün gibi aşîkar olur.

Karanlıkta aşîk olduğunun hakîkatî!" (Şiir).

Kainatın Efendisi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) buyurdu ki: *"Her kim şu işinize ondan olmayan bir şey eklerse o reddedilir."*³⁶³ Eğer bir şey merdûd olursa onun güzelliği nereden gelmektedir?

Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) buyurdu: *"Şüphesiz sözün en bayırlısı Allah'ın kitabıdır. Hidâyetin en bayırlısı ise Muhammed'in bidâyetidir. İşlerin en şerlisi sonradan eklenenidir. Her eklenen şey bid'attır ve her bid'at sapkınlıktır."*³⁶⁴

Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) yine buyurmuştur: *"Siz'e Allah'a karşı takva sabibi olmanızı ve Habeşli bir köle de olsa dinleyip itaat etmeyi tavsiye ediyorum. Aranızda benden sonra yaşayanlar, bir çok ibtilaf görecek. Siz'e düşen benim sünnetime ve bidâyete ermiş olan Râşid Halîfelere tâbi olmaktır. Onlara sınıksız sarılın ve azı dişlerinizle (bırsız) yapışın. Sonradan eklenen işlerden sakınınız. Çünkü her sonradan çıkan bid'attır ve her bid'at de sapkınlıktır."*³⁶⁵

Her sonradan çıkanın bid'at ve her bid'atın de sapkınlık olduğuna göre bid'atteki hasenin (güzelliğin) anlamı nedir?

Aynı şekilde bazı Hadislerden anlaşıldığı üzere her bid'at sünneti yok eder. Bu yok etme işi bid'atın sadece bir kısmıyla ilgili değildir. Dolayısıyla da her bid'at seyyiedir (kötüdür).

Hz. Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) buyurdu: *"Bir topluluk yeni bir bid'at çıkardığında onun gibi bir sünnetin ortadan kaldırılmasından başka bir şey olmaz. Sünnete tutunmak bid'at çıkarmaktan bayırlıdır"*³⁶⁶.

³⁶³ Buhârî, Kitâbu's-Sulh, Bab No. 5, Hadis No. 2697; Muslim, Kitâbu'l-Akdiye, Bab No. 8, Hadis No. 2697

³⁶⁴ Muslim, Kitâbu'l-Cum'a, Bab No. 178, Hadis No. 867; Beyhakî, el-Kubrâ, Hadis No. 5589; Nesâî, el-Kubrâ, Hadis No. 5895; el-Müctebâ, Hadis No. 1578.

³⁶⁵ Ebû Dâvud, Hadis No. 3608; Tirmizî, Hadis No. 2676; İbn Mâce, Hadis No 42; İbn Hibbân, Hadis No. 5; Hâkim, Müstedrek, Hadis No. 332.

³⁶⁶ Ahmed, Hadis No. 17095; Taberânî, el-Kebîr, Hadis No. 178.

Hassân'dan rivâyet edildiğine göre o şöyle demiştir: *"Bir topluluk dinlerinde bir bid'at çıkardıklarında, Allah onların sünnetlerinden o bid'ate benzer bir sünneti çekip alır ve kıyamete kadar geri döndürmez."*³⁶⁷

Bilmek gerekir ki âlimlerin ve şeyhlerin bid'at-i hasene kabul ettiği bazı bid'atlar tam olarak incelenecek olsa sünneti ortadan kaldırdığı kesinlikle anlaşılır. Bu kabilden olarak, ölünün başına sarık sarmanın bid'at-i hasene olduğunu kabul etmişlerdir. Halbuki o sünneti yocketmektedir. Çünkü bu, kefende sünnet olan sayıya ekleme yapmaktır. Sünnet olan sayı kefenin üç parça olmasıdır. Buradaki ekleme neshir. Nesh ise yok etmenin ta kendisidir.

Yine aynı şekilde, meşâyih – bazılarını kastediyorum- sarığın ucunu sol taraftan sarkıtmayı güzel bulmuştur. Halbuki sünnet olan, iki omuz arasından sarkıtmaktır. Buradaki bid'atın sünneti ortadan kaldırdığı açıktır. Bunda hiçbir kapallık yoktur.

Yine bazı âlimler namaza niyet ederken kalp ile düşünmekle beraber dil ile de telaffuz etmeyi tercih etmiştir. Halbuki ne peygamberimizden ne ashabından ne de büyük tâbi'ün'dan niyeti dil ile telaffuz sabit olmamıştır. Buna delâlet eden ne sahih ne de zayıf bir rivâyet yoktur. Aksine onlar kıyamın akabinde iftitah tekbirini alırlardı. O halde niyeti dil ile söylemek bid'attır. Bunun bid'at-i hasene olduğunu söylediler. Bu fakir der ki, bu bid'at, sünnet bir tarafa farzı ortadan kaldırmaktadır. Çünkü insanların çoğu bu durumda niyet ederken yalnızca dil ile telaffuzla yetinip niyeti kalpte hazır tutmamakta ve bu durumda kalpteki gaflete aldırılmamaktadır. İşte bu durumda namazın farzlarından olan kalp ile niyet tamamen terkedilmiş olmakta ve namazın fasit olmasına gitmektedir.

Diğer tüm bid'atlar ve yeniliklerde bu kabildendir. Çünkü onlar, ne şekilde olursa olsun sünnet üzerine yapılan eklemelerdir. Ekleme neshdir. Nesh ise ortadan kaldırmaktır.

Size düşen Rasûlullah'ın (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) sünneti ile ve onun ashâb-ı kirâmına tâbi olmakla yetinmektir. *"Çünkü onlar yıldızlar gibidirler. Hangisine ıyarsanız ıyyun bidayete ulaşırsınız."*³⁶⁸

İctihada ve kıyasa gelince bunun bidatle bir alakası yoktur. Çünkü icthad nassların mânâsını açığa çıkarır yoksa zâit (eklenmiş) bir şeyi kabul etmez. *"Ey görecekle gözleri olanlar, düşünün de ibret alın!"* (Haşr 2).

³⁶⁷ Dârimî, Hadis No. 98.

³⁶⁸ Bu hadis için bkz. c.1, Mektup 59, dipnot.

[illegible]

